

Dinler Arası Diyalogun Sosyolojik Karşılığı

Yazar

Dr. Ali Ünal

ISBN: 978-605-2233-44-3

1. Baskı

Nisan, 2019 / Ankara

100 Adet

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 310

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6

06520 (Oğuzlar Mahallesi)

Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	5	
KISALTMALAR.....	9	
GİRİŞ.....	11	
I. SEMİTİK DİNLERİN BİRBİRLERİNE BAKIŞ AÇISI.....	19	
1.1. İslamın diğer dinlere bakışı.....	19	
1.2. Hıristiyanlığın diğer dinlere bakışı.....	22	—————
1.3. Yahudiliğin diğer dinlere bakışı.....	23	3
1.4. İslam, Hıristiyanlık ve Yahudiliğin kısa mukayesesi.....	25	—————
1.4.1. Benzerlikleri.....	14	
1.4.2. Farklılıkları.....	30	
2. DİNLER ARASI DİYALOG VE SOSYOLOJİK ETKİLERİ.....	49	
2.1. Diyalog kavramı.....	49	
2.2. Dinlerarası diyalogun tarihçesi.....	51	
2.3. Dinlerarası diyalogun amacı.....	58	
2.4. Dinlerarası diyalogun gerçekleşebilmesi için gerekli ilkeler.....	63	
2.5. Dinlerarası diyalogun sosyolojik yönü.....	71	
3. DİNLER ARASI DİYALOGUN GEREKLİLİĞİ.....	85	
3.1. Dinler açısından.....	85	

3.1.1. Müslümanlar açısından diyalogun gerekliliği	85
3.1.2. Hıristiyanlar açısından diyalogun gerekliliği	89
3.1.3. Yahudiler açısından diyalogun gerekliiği.....	90
3.2. Dünya barışı açısından.....	94
SONUÇ	101
KAYNAKLAR	105

ÖN SÖZ

Din, insan varlığının ayrılmaz bir olgusu ve insanoğlunun sürekli ilgilendiği bir konu olmuştur. Bu ilgi her devirde olduğu gibi günümüzde de artarak devam etmektedir.

Üzerinde yaşadığımız dünyamızın globalleşmesi, farklı dinsel gelenek ve kültürlerle bağlı insanların gelişen teknolojik imkanların da yardımıyla birbirleriyle birebir ilişki ve diyalog kurmasına fırsat vermektedir. Ayrı dinden olan insanlar aynı şehirde, sokakta hatta aynı apartmanda yaşar hale gelmiştir. Bunun neticesi olarak insanlar, ilişki ve diyalog içine girdikleri “ötekileri” anlama, tanıma ve dini inançlarıyla kendi dini inançlarını mukayese ederek birleştikleri, ayrıldıkları noktaları fark ve bu farklılıkları koruyarak barış ve diyalog içinde yaşama imkanlarını elde etmek için çalışmaya başlamışlardır. Çünkü *diyalog, karşısındaki fikrini, farklılığını kabul ederek akıllı ve uygar bir şekilde, barış ve huzur, güven ve hoşgörü içinde yaşama sanatıdır*. Geçmişte birbirine düşman olan farklı din mensupları, diyalog faaliyetleri çerçevesinde bir araya gelerek birey ve toplum düzeyindeki ortak problemlerin çözümüne çalışmaktadırlar. Zaten globalleşen dünyada insanın veya toplumların kendi kabuğu içinde ant-i sosyal bir varlık olarak yaşamaları da imkansızdır.

1960'lı yıllardan itibaren dinlerarası diyalog bağlamında ilâhî din mensubu Müslüman, Hıristiyan ve Yahudiler arasında kayda değer gelişmeler olmuştur. II. Vatikan Konsili bildirisi, Dünya Kiliseler Birliği'nin bildirisi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın düzenlediği şura ve din mensuplarıyla ya-

pılan toplantı deklarasyonları, Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki üniversitelerce düzenlenen toplantı ve panellerle konu iyice gündeme oturmuştur.

Dünya nüfusunun hemen yarıya yakınının Müslüman ve Hıristiyan olması diyalog çalışmalarının önemini artırmaktadır. Dinlerarası diyalog çalışmalarında katedilen ve bundan sonra katedilecek mesafeler dünyadaki ortak problemlerin çözümüne, dolayısıyla da dünya barışına büyük katkı sağlayacaktır. Her insan, hangi dinsel geleneğe bağlı olursa olsun huzurlu bir dünyada yaşamayı ister, buna da hakkı vardır.

Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Sosyolojisi Anabilim Dalı'nda 2002 yılında tamamlamış olduğum "Dinlerarası Diyalog- Sosyolojik Açıdan" adlı Yüksek Lisans Tezi'nden faydalanarak hazırladığımız ve dinler arası diyalogun sosyolojik boyutunu incelemeye çalıştığımız bu kitap çalışmamız, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; semitik dinlerin yani Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'ın birbirlerine bakış açılarının, birleştiği noktalar ile ayrıldığı noktaları tespit etmeye çalıştık. İkinci bölümde; Diyalog kavramının anlamı ile "Dinlerarası Diyalog" un tarihçesini, amacını, ilkelerini ve sosyolojik boyutunu ortaya koymaya çalıştık. Üçüncü bölümde ise; önce semitik dinler açısından, sonra da dünya barışı açısından Dinlerarası Diyalog'un gerekliliğini, ayrı dinsel gelenekteki insanların barış ve huzur içinde aynı dünyada birbirlerinin inanç ve ibadetine saygı göstererek yaşamalarının herkes için faydalı olacağına bakışlarımızı çevirmeye çalıştık.

Ayrıca, bu kitapta 2002 yılında Türkiye'de ve Almanya'da yaptığımız anket çalışması sonuçlarını kullandık. Almanya'da altı yıl süreyle (1992-1998) Din Görevlisi olarak bu-

lunmuş olmanın belli avantajlarını kullanma imkanı bulduk. Bu avantaj mülakat yoluyla anketlerdeki nicel ve nitel eksiklikleri giderme biçiminde olmuştur.

Bu kitap, iyi niyetle (!) daha önceleri başlayıp ikibinli yılların başında hız kazanan Dinler Arası Diyalog çalışmalarının kilise tarafından nasıl bir küresel hıristiyanlığı yayma projesinin aparatı haline getirildiğini, papalık konseyinin bir parçası olmak üzere ortaya çıkan yerli kullanılabilir yapılar ile nasıl bir seyir izlediğini ve İlimli İslam/Euro İslam projelerine nasıl zemin oluşturduğunu anlamaya fayda sağlayacaktır.

Müslümanlar, ancak İslamın samimi davetçisi, mübelliği olarak diyaloga faaliyetine girmelidirler.

Ali Ünal
Ankara, 2019